

WAAROM DE BROERS DARDENNE DE MENSENRECHTENPRIJS VERDIENEN

Beste Jean-Pierre, beste Luc,

Het valt niet mee in 10 minuten, zeg maar de duur van 2 nummers van Jacques Brel, uit te leggen waarom jullie de prijs voor mensenrechten verdienen. Alles moet tegenwoordig kort en flitsend zijn. Ook de inleiding van een film of de opening van een jaarvergadering van de Kamer van Koophandel.

Jullie zullen je misschien afvragen wat je films met mensenrechten te maken hebben want mensenrechten, is dat niet iets met folteren of de vrijheid van meningsuiting? Dat klopt, maar er is meer. Anders dan vaak wordt gedacht gaat het bij mensenrechten ook om zaken als het recht op voedsel, werk, huisvesting, gezondheidszorg en onderwijs. In de Universele Verklaring, die 60 jaar geleden tot stand kwam op de puinhopen van het fascisme en de Tweede Wereldoorlog, staan de sociale en economische rechten naast de burgerlijke en politieke rechten als een *'gemeenschappelijk door alle volkeren en naties te bereiken ideaal'*, dat moet worden waargemaakt om eenieder in dit aardse tranendal een bestaan te garanderen dat in overeenstemming is met de maatstaven van *'de waardigheid en de waarde van de mens'*. De opstellers van de Universele Verklaring kondigden zowaar 'een nieuwe wereld' aan en spraken van een 'breuklijn in de geschiedenis', alleen te vergelijken met de overgang van de Oudheid naar de Middeleeuwen en van de Middeleeuwen naar de Nieuwe Tijd. Volgens hen had iedereen recht op een leven *'dat vrij is van angst voor armoede en onzekerheid'*, ongeacht geslacht, afkomst, geloof of huidskleur.

Papier is natuurlijk geduldig maar hoe staat het nu, 60 jaar later, met de werkelijkheid? VN-rapporten bieden onvoorstelbare gegevens. Elke dag sterven in de Derde Wereld 10 duizend kinderen aan ondervoeding. In de armste landen gaat amper de helft van de kinderen naar school. Elk jaar sterven 11 miljoen kinderen voor hun vijfde. Bijna 1 miljard mensen lijdt honger. Is die tragedie niet minstens zo erg als het omvallen van een bank?

Het etiket mensenrechtenschending vinden wij vooral van toepassing op misstanden in het buitenland. Kinderen in Indiase tapijtweverijen, dat soort

zaken. In België, zo lijkt het telkens weer, zijn sociale problemen geen mensenrechtenschendingen. Of het nu gaat om toenemende ongelijkheid in de gezondheidszorg, achterstandswijken, massawerkloosheid, discriminatie op de arbeidsmarkt of armoede. Bijna 15 procent van onze bevolking is arm. De inwoners van achterstandswijken hebben 45 procent meer kans op vroegtijdig overlijden dan die van welgestelde buurten. Arbeidsplaatsen worden als koopwaar verhandeld en het recht op staken wordt uitgehold via procedures op eenzijdig verzoekschrift. Toch gaat de discussie nauwelijks over de verplichtingen van de overheid in het kader van bijvoorbeeld het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten. Er valt zelden een woord over die internationale meetlat op het gebied van gelijkheid en waardigheid. Zo staat de wereld er dus voor. Het is goed dat je films (Rosetta, l'Enfant en Le Silence de Lorna) die harde sociale rechten als vertrekpunt nemen. Je gehele oeuvre getuigt van authentieke sociale bewogenheid en van passie voor de beeldpoëzie van de lage sociale klasse. Zonder vergezochte trucjes, zonder meeslepende muziek, wordt getoond hoe de wereld van werkloze tienermeisjes, illegalen en kleine boefjes eruit ziet. Hoe brutaal ze ook ogen, ze stralen meestal een kinderlijke poëzie uit, die hoop biedt voor hun toekomst. Zonder prekerig gedoe wordt de kijker toch aan het denken gezet over wat men 'de sociale verlatenheid' noemt. Je films hebben een waardevolle sociale functie. Die functie wordt niet openlijk uitgesproken maar hij is er wel. De keuze die je maakt bij het beschrijven van de sociale realiteit is een rechtszaak als ik het zo mag zeggen. Een rechtzaak waarbij ons een spiegel wordt voorgehouden. Want wat doen we zelf als Rosetta vecht voor een job, een lief, een leven? Over Rosetta zegden jullie: 'Le travail, en avoir ou pas, c'est la guerre que les gens mènent aujourd'hui. Ne pas travailler, quand on ne l'a pas choisi, c'est être mis en dehors de la société. On perd ses points de repères, on est déstructuré, on ne sait plus où est sa place, ni même si on en a encore une'. Rosetta en andere onvergetelijke hoofdpersonen zoals de onvolwassen kruimeldief Bruno en zijn werkloze vriendin Sonia in L'Enfant worden uitgebeeld in het monotone, grijze Luikse decor, maar ze zouden net zo goed in Antwerpen of Brussel kunnen wonen. Hun levensverhalen zijn niet streekgebonden en versterken meer dan tientallen droge verhandelingen ons geloof in de Universele Verklaring en in de menselijke gelijkwaardigheid.

Beste Luc, beste Jean-Pierre,

Voor het eerst kennen we onze prijs toe aan Franstalige landgenoten. Dat is een bewuste keuze. Volgens sommige opiniemakers hebben Franstaligen en Vlamingen geen communicatiekanalen om elkaar te leren kennen, zijn er nauwelijks contacten over de taalgrens, is er zelfs geen tennisster als Henin meer om samen voor te applaudisseren.

Volgens dezelfde commentatoren zijn we op een punt beland waar Franstaligen en Vlamingen zich afvragen: 'Wat bindt ons nog'? Zo wordt er een vals en kunstmatig spanningsveld gecreëerd waarbij de klemtoon op een unieke identiteit wordt gelegd. Maar mensen kunnen een verschillende taal spreken en tegelijkertijd veel andere zaken met elkaar delen, bijvoorbeeld dezelfde liefde voor jullie films, die in Vlaanderen hoog staan aangeschreven. Zolang er dagelijks treinen van Antwerpen naar Luik gaan is er geen plaats voor cynisch doemdenken. Wij willen op zoek gaan naar wat ons bindt, niet naar wat ons verdeelt. Mensenrechten zijn niet nationalistisch. Ze zijn universeel. Ze gelden overal, voor iedereen, in goede en vooral in onzekere tijden. Ze zijn met andere woorden een verenigende factor. De Universele Verklaring gaat immers voorbij aan elke vorm van identiteit behalve aan het feit dat we allemaal mensen zijn. Proficiat. We hopen dat jullie nog jaren doorgaan met filmen en dat je binnenkort de Golden Globe in Hollywood wint.